

רועים שאכפת להם

מעורבות חברתית

כיתה ו'

הרציונאל

"מכאן אמרו חכמים לעולם תהא דעת אדם מעורבת עם הבריות" (כתובות דף ט"ז, ע"ב) מעורבות עם הבריות משמעותה מסוגלות לחוש את הסביבה, להיות ער ורגיש לנעשה בקהילה ומתוך כך לקחת אחריות אישית על מנת להיטיב ולתרום לכלל. מעורבות חברתית מוגדרת על פני רצף הנע מערנות לסובב, דרך השתתפות ושיתוף, לעבר עשייה למען האחר והסביבה.

נאמר בתורה (דברים כ"ב, א'): "לא תרצה את שור אחיך או את שיו נדחים והתעלמת מהם, השב תשיבם, לא אחיך". דרך מצוות השבת אבדה מנחילה התורה עיקרון של פיתוח אכפתיות כלפי הזולת. בראש ובראשונה על האדם לראות את המציאות הפגומה, להיות ער למתרחש. מתוך כך עליו לפעול באופן נכון כדי לתקן את המעוות. עד היכן מוטלת עלינו ההשתדלות? ממשיכה התורה ומפרטת: (פסוקים ב'-ד'): "ואם לא קרוב אחיך אליך ולא ידעתו - ואספתו אל תוף ביתך, והיה עמך עד דרש אחיך אתו, והשבתו לו. וכן תעשה לחמרו, וכן תעשה לשמלתו, וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו, ומצאתה: לא תוכל להתעלם". אדם מישראל צריך לפעול עד שהדברים יבואו על תיקונם, אין לו רשות לפטור עצמו בתירוצים שונים. תכונה זו של אכפתיות לסובב והכרה כי יש לאני מרחב ויכולת להשפיע ולשנות, ראוי לה שתהא מוטבעת בתלמיד מגיל צעיר.

ילדי כיתה ו' בבית הספר היסודי הם השכבה הבוגרת. תפקידנו להעצים ולפתח אצלם את האכפתיות, את האחריות ואת העשייה למען בית הספר, ולנתב את תכונת ההנהגה מתוקף היותם בוגרים לתרומה חיובית ומרוממת, מתוך תחושת שליחות.

המטרות

- התלמידים ירגישו תחושת אכפתיות כלפי הסביבה.
- התלמידים יבינו כי מוטלת עליהם אחריות להיטיב לסביבה.
- התלמידים יפעלו למען הסביבה.

מבנה השיעור

- פתיחה: אכפת לי (עבודה אישית ומליאה)
- שלב א': אימא רחל (מליאה)
- שלב ב': אכפתי = מנהיג (זוגות)

- שלב ג': כיתה ו' המנהיגים! (מליאה)
- סיכום: גם אני רועה (עבודה אישית)

ההכנות הנדרשות

- יש לצלם שאלון "אכפת לי" (נספח 1) כמספר תלמידי הכיתה.
- יש לצלם דפי משימה "המנהיג" (נספח 2) על פי האפשרויות הכתובות בגוף השיעור.
- יש לצלם גיליון מעקב ודיווח (נספח 3).
- יש לצלם תמונת רועה (נספח 4) כמספר תלמידי הכיתה.

מהלך השיעור

פתיחה: אכפת לי (עבודה אישית ומליאה)

- נחלק שאלון "אכפת לי" (נספח 1), ונבקש לכתוב תגובה למשפט.
- נבקש מכל תלמיד לדרג כל אחד מהמקרים מ-1 עד 3.
- נבדוק אם יש קשר בין מידת האכפתיות למקרה לבין דרך הפעולה.
- נאזין לתשובות, נדון ונסיק מסקנות (מסקנות אפשריות: אני ילד שאכפת לו / כשאכפת לי מהסביבה אני פועל / ככל שהדבר נוגע בי יותר אני פועל יותר במרץ).
- אם יש אירועים שהתלמידים דירגו באכפתיות גבוהה אך לא ציינו דרכי פעולה אפשריות, נכוון וניתן רעיונות לדרכי פעולה.
- חשוב לדעת: שיתוף מבוגר בנעשה הוא גם סוג של דרך פעולה.

שלב א': אימא רחל (מליאה)

- נקרא את הקטע הבא:

התזמורת ניגנה, המלצרים הגישו בחריצות את המנות לסעודה.
 כל הכפר בא לשמוח בחתונה.
 הנה הגיע היום הגדול לו חיכתה 7 שנים. עוד מעט תינשא ליעקב אהובה.
 7 שנים של ציפיה ותקווה וחלום.
 יום אחד אמר לה "ומה אם אביך ירמני וייתן לי את אחותך תחתך? נמצא סיסמה סודית רק לנו, סימן שזאת את".
 החתן עומד נרגש תחת החופה, והנה מובאת הכלה בקול תופים ובמחולות. הינומה עבה מכסה את פניה. הכלה מתבוננת באחותה המובלת במקומה לחופה ויודעת, עוד מעט יבקש החתן את הסיסמה, והיא תגמגם, החתן ירים את ההינומה ויגלה לעיני הכול את התרמית המבישה.

והאחות המושפלת והמבוזה תברח לאוהל בבכי קורע לב...
לא! היא אינה מסוגלת לראות בסבל הנורא של אחותה. ברגעים אלו אין היא חושבת על עצמה, אכפת לה מאחותה ועליה למנוע ממנה את החרפה. היא ממהרת ולוחשת לה את הסיסמה ומצילה אותה מבושה.
(על פי מגילה י"ג, ע"ב)

- נשאל: האם תכירו את החתן והכלה?
- נאמר: י"א בחשוון הוא יום פטירת רחל אמנו. יעקב קבר את רחל על אם הדרך מכיוון שראה ברוח הקודש כי בעתיד לבוא יעבור העם היהודי בדרכו אל הגלות בבית לחם והוא קיווה שרחל תחוש את הצער הגדול של בניה ותתפלל עליהם בשמים (לפי בראשית רבה פ"ב 10, ופסיקתא איכה רבתי כ"ד).
- נשאל: רחל מכונה "אימא" והיא אחת מארבע האימהות שיש לעם ישראל. מדוע זכתה לתואר "אם"? נאזין לתשובות.
- נאמר: תכונת האימהות היא תכונה של אכפתיות ומסירות. רחל במסירותה לאחותה, רחל המבקשת רחמים על בניה וממאנת להינחם, רחל רועת הצאן כמו שמדגישה התורה "כי רועה היא", ובדרכה המיוחדת והצנועה רועה את צאנה בכך שנקברה בדרך לבדה ומבכה על בניה ומגוללת עליהם רחמי שמים.

שלב ב': אכפתי = מנהיג (זוגות)

- נאמר: תכונה זו של אכפתיות אנו מוצאים בעיקר אצל מנהיגים. מנהיגים בעם ישראל, כגון האבות והאימהות הקדושים, התחילו את דרכם בגילויי אכפתיות ועשייה למען העם.
- נאמר: כעת נפגוש שני מנהיגים גדולים שקמו לעם ישראל ונבחן אלו תכונות התגלו אצלם עוד לפני שקיבלו את שליחות ההנהגה. נשים לב מה משותף לשניהם.
- נתחלק לזוגות.
- נחלק דף משימה (נספח 2) לכל זוג. אפשרות א': כל זוג יענה על שני הדפים, אפשרות ב': חצי מהזוגות בכיתה יענו על משה וחצי על דוד.
- לאפשרות ב': נבחר זוג שיספר על האכפתיות של המנהיג שעליו עבד.

שלב ג': כיתה ו' המנהיגים! (מליאה)

- נאמר: המנהיגים הגדולים בעם ישראל נבחנו במידת הרגישות והענווה שלהם לפרט ולכלל.

אם יש בך רגישות, אם אתה מתקומם מעוול ופועל כדי לשנות אותו, אם אכפת לך ממה שקורה סביבך - סימן שיש בך תכונה של מנהיגות. כעת אתם הבוגרים בבית הספר, אתם כמו רועי הצאן של התלמידים. אתם גם משמשים דוגמה וגם מובילים.

- נשאל: באלו תחומים יכולה כיתה ו' להנהיג את בית הספר? נשרטט על הלוח טבלה בת שתי עמודות שכותרתן להלן ונמלא אותה עם התלמידים.
לדוגמה:

מסלול אישי - אני למען הכלל	מסלול כיתתי - כיתה ו' למען הכלל
התחשבות בכיתות הנמוכות בשימוש במגרש	אחריות על הפסקה פעילה
גילוי אכפתיות כלפי מריבות בין ילדים	ארגון ערב הורים
דוגמה אישית בזמן התפילות	ארגון חברותות
אחריות על ציוד בית הספר, חומשים וסידורים	מבצע שינון
אימוץ ילד צעיר במתן עזרה בשיעורי בית	ניקיון וטיפוח
	ספרייה
	פינת חי, חקלאות

- נתמקד בתחום הכללי, נבחר עם התלמידים תחום עשייה אחד.
- נדון בדרכי הפעולה ונחלק תפקידים.
- נקצה זמן לעשייה (למשל מראש חודש חשוון עד ראש חודש כסלו).
- נצייד את האחראים בדף מעקב (נספח 3) המתאים לפעילות.
- כעבור חודש מומלץ לבחור יחד משימה חדשה ולחלק תפקידים לתלמידים אחרים + דף מעקב (נספח 3).

סיכום: (מליאה)

- נחלק לכל תלמיד תמונת רועה (נספח 3).
- כל תלמיד יכתוב בתחום האישי משהו שהוא מקבל על עצמו למען הכלל.
- הצעה: נכין כרזה: "כיתה ו' - רועים שאכפת להם", ונתלה את התוצרים מסביב.

נספח 1: שאלון: "אכפת לי"

דרגו כל אחד מהמקרים: הקיפו בעיגול את הרגשתכם.

אכפת לי מאד	אכפת לי קצת אבל נראה לי שאני אתעלם	לא אכפת לי	
			1. תלמיד כיתה ב' עומד בפתח השער ובוכה.
			2. שכן שאתם לא מכירים נתקע במעלית.
			3. תכולת פח האשפה שבחצר בית הספר עפה ברוח והתפזרה לכל עבר.
			4. שני ילדים מכיתה א' מכים חבר לכיתה.
			5. תלמיד מהכיתה מספר לכולם מעשה מבייש על אחד החברים.
			6. מורה חדש נכנס לכיתה, התלמידים רועשים ולא מאפשרים לו ללמד.
			7. ראיתם מודעה: דרושים מתנדבים לניקוי הכיתות לקראת אסיפת הורים.
			8. אתם נכנסים הביתה ורואים שכל הבית מבולגן.
			9. חבר יצא להסעה ושכח מחברת חשובה (עם חומר למבחן) על השולחן.
			10. ארגז נשמט מפועל בסופרמרקט וכל העגבניות התפזרו על הרצפה.
			11. ביציאה מבית הספר מצאתם דיסק על הרצפה.

דף מספר 1 המנהיג:

עיינו במקורות שלפניכם וענו על השאלות.

לב ויאמר דוד אל-שאול, אל-יפל לב-אדם עליו; עבדך ילך, ונלחם עם-הפלשתי הזה. לג ויאמר שאול אל-דוד, לא תוכל ללכת אל-הפלשתי הזה, להלחם, עמו: כי-נער אתה, והוא איש מלחמה מנעריו. {ס}

לד ויאמר דוד אל-שאול, רעה הנה עבדך לאביו בצאן; ובא הארי ואת-הדוב, ונשא שנה מהעדר. לה ויצאתי אחריו והפתיו, והצלתני מפיו; ויקם עלי--והחזקתי בזקנו, והפתיו והמיתיו. לו גם את-הארי גם-הדב, הכה עבדך; והנה הפלשתי הערל הזה, כאחד מהם, כי חרף, מערכת אלהים חיים. {ס}

לז ויאמר, דוד, יהוה אשר הצילני מיד הארי ומיד הדב, הוא יצילני מיד הפלשתי הזה;

שאלות:

1. מה מקומם את דוד?
2. מה הוא מבקש לעשות?
3. איזה סיפור מספר דוד כדי לשכנע את שאול המלך להסכים לביצוע המשימה? מה אנו למדים על דוד מהסיפור הזה חוץ מהיותו אמיץ לב?
4. קראו את המדרש הבא וכתבו: מה הפריע לדוד בשעה שרעה את הצאן? מה עשה? מה אתם למדים מהמדרש על תכונותיו של דוד?

בדק לדוד בצאן ומצאו רועה יפה, היה מונע הגדולים מפני הקטנים לרעות כדי שירעו עשב רך, ואחר כך מוציא הזקנים כדי שירעו עשב הבינונית, ואחר מוציא הבחורים שיהיו אוכלים עשב הקשה. כלומר, כולא אלו מפני אלו, וזה על פי לשון הכתוב "ממכלאות צאן".

נספח 2: דף משימה "המנהיג" - המשך

דף מספר 2 המנהיג:

עיינו במקורות שלפניכם וענו על השאלות.

יא ויהי בַּיָּמִים הָהֵם, וַיִּגְדַּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל-אֶחָיו, וַיֵּרָא, בְּסִבְלַתָם; וַיֵּרָא אִישׁ מִצְרִי, מִכָּה אִישׁ-עִבְרִי מֵאֶחָיו. יב וַיִּפֹּן כַּה וְכַה, וַיֵּרָא כִּי אֵין אִישׁ; וַיֵּד, אֶת-הַמִּצְרִי, וַיִּטְמְנֵהוּ, בַּחֹל. יג וַיֵּצֵא בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי, וַהֲנֵה שְׁנֵי-אֲנָשִׁים עִבְרִים נָצִים; וַיֹּאמֶר, לְרָשָׁע, לָמָּה תִּכָּה, רָעָד. יד וַיֹּאמֶר מִי שָׂמַד לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט, עֲלֵינוּ--הִלְחַרְגְּנִי אֶתָּה אָמַר, כִּאֲשֶׁר הִרְגַּת אֶת-הַמִּצְרִי; וַיֵּרָא מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר, אָכֵן נוֹדַע הַדָּבָר.

(שמות ב')

שאלות:

1. לאן יוצא משה מארמון המלך ומדוע?
2. מה קומם את משה במקרה הראשון?
3. מה עשה?
4. מה קומם את משה במקרה השני?
5. כיצד ניסה לפתור את הבעיה?

6. משה בורח למדיין מפני פרעה. קראו את המקור הבא וכתבו: מה קומם את משה על יד הבאר? כיצד פעל?

וַיִּבְרַח מֹשֶׁה מִפְּנֵי פְרַעֲהוּ, וַיֵּשֶׁב בְּאֶרֶץ-מִדְיָן וַיֵּשֶׁב עַל-הַבְּאֵר. טז וַלְכֹהן מִדְיָן, שֶׁבַע בָּנוֹת; וַתְּבֹאנָה וַתִּדְלְנָה, וַתְּמַלְאנָה אֶת-הַרְהָטִים, לְהִשְׁקוֹת, צֹאן אֲבִיהֶן. יז וַיָּבֹאוּ הָרְעִים, וַיִּגְרְשׁוּם; וַיִּקָּם מֹשֶׁה וַיּוֹשַׁעַן, וַיִּשְׁק אֶת-צֹאנָם.

(שמות ב')

7. קראו את המדרש הבא וכתבו מה עוד אפשר ללמוד מהמדרש על משה?

אמרו רבותינו: כשהיה משה רועה צאן של יתרו במדבר, ברח ממנו גדי אחד ורץ אחריו עד שהגיע לחסות. כיוון שהגיע לחסות, נזדמנה לו בריכה של מים ועמד הגדי לשתות. כיוון שהגיע משה אצלו אמר לו: אני לא הייתי יודע שרץ היית מפני שעייף אתה. הרכיבו על כתפו והיה מהלך. אמר לו הקב"ה: יש לך רחמים לנהוג צאנו של בשר ודם - חייך, אתה תרעה צאני. הווי: "ומשה היה רועה".

(שמות רבה פרשה ב')

המשימה: דוכן שינון

כיצד נפעל?

1. נקים דוכן (שולחן ועליו מפה לבנה).
2. נשיג חומשים ונניח על השולחן.
3. נתלה מודעות על מבצע שינון, נכין פליירים, נתלה כרזת ענק עם שמות המשננים והניקוד.
4. נקנה פרסים או נכין כרטיסיות שוות פרס, ונערוך מבצע חלוקת פרסים פעם בשבוע.
5. נשוחח עם ההנהלה ונבקש תקצוב לפרסים.
6. נבחן את התלמידים מדי יום או יומיים.

מי אחראי ועל מה?

אלעד - אחראי להשיג שולחן, חומשים ומפה
ישי - אחראי לקנות הפתעות
נתנאל - אחראי לדבר עם המנהל

הערות

התאריך

א' חשוון

ג' חשוון

הצלחנו ב...

דרוש שיפור ב...

הצלחנו ב...

דרוש שיפור ב...

אכפת לי מ...

אכפת לי מ...

אכפת לי מ...

אכפת לי מ...

